

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntönnö VN/2434/2018

Lausunto ilmoittajansuojadirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta ulkoisesta ilmoituskanavasta

Oikeusministeriö on pyytänyt Valtiontalouden tarkastusvirastolta (VTV) lausuntoa ilmoittajansuojadirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta ulkoisesta ilmoituskanavasta.

Lausuntopyyntönnön mukaan oikeusministeriön valmistelutyöryhmässä on keskusteltu eri vaihtoehtoista keskitetyn ulkoisen ilmoituskanavan sijoituspaikasta ja päädytty siihen, että asiaa on syytä tiedustella niiltä keskeisimmiltä viranomaisilta, jotka keskusteluissa ovat olleet esillä ja jotka mahdollisesti voisivat olla vaihtoehtoja sijoituspaikaksi. Tällaisia vaihtoehtoja on mainittu direktiivin johdanto-osan 64) -kohdassa.

Kohdan 64) mukaan olisi oltava jäsenvaltioiden tehtävänä nimetä viranomaiset, joilla on toimivalta ottaa vastaan tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia rikkomista koskevia tietoja ja toteuttaa ilmoitusten perusteella asianmukaiset jatkotoimet. Tällaisia toimivaltaisia viranomaisia voivat olla oikeusviranomaiset, asianomaisen erityisalan toimivaltaiset sääntely- tai valvontaviranomaiset, keskustason viranomaiset, joilla on yleisemmin määritelty toimivalta jäsenvaltiossa, lainvalvontaviranomaiset, korruptiontorjuntaviranomaiset tai oikeusasiamiehet.

Muissa EU-jäsenvaltioissa keskitetyksi ulkoiseksi ilmoituskanavaksi on nimetty tai harkittu nimettäväksi mm. korruptiontorjuntaviranomaisia, oikeusasiamiehiä (ombudsman) ja tietosuojaviranomaisia. Käytäntö näyttäisi tässä suhteessa olevan hyvin kirjavaa.

Kukin sektorikohtainen valvontaviranomainen ottaisi vastaan ilmoitukset, käsittelee ne omien toimivaltuuksiensa mukaisesti ja huolehtisi direktiivin edellyttämistä velvoitteista. Mikäli ilmoituksesta ilmenisi, että kysymyksessä on rikosepäily, asia siirrettäisiin toimivaltaiselle viranomaiselle esitutkintaan.

Toinen työryhmä eli valtiovarainministeriön työryhmä valmistelee ilmoituskanavan mahdollista keskitettyä hankintaa ja teknistä toteuttamista toimijakohtaisesti.

Edellä esitetyn vuoksi on pyydetty lausuntoa seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Miten hyvin keskitetyn ulkoisen kanavan sijoittaminen organisaatioonne toimisi ottaen huomioon nykyiset tehtävänne? Mitkä olisivat mielestänne tällaisen ratkaisun hyvät ja huonot puolet?
- 2) Millaisia muutoksia kanavan sijoittaminen organisaatioonne edellyttäisi toimivaltuuksiinne?
- 3) Mikäli katsotte, että keskitetty ulkoinen ilmoituskanava ei sovellu organisaatioonne, niin onko teillä mielipidettä siitä mikä taho olisi sopivin vaihtoehto tällaiseksi ulkoiseksi keskitetyksi ilmoituskanavaksi? Mikä tällainen taho voisi olla?

Vastaus kohtaan 1): VTV ottaa vastaan nykyisinkin valtiontaloutta ja EU-rahoitusta koskevia kanteluja ja väärinkäytösilmoituksia. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista, että keskitetty ilmoituskanava sijoitettaisiin organisaatioon, jonka päätehtävänä on tämääntyyppisten asioiden käsittely.

Vastaus kohtaan 2): Keskitetyn ilmoituskanavan sijoittaminen VTV:hen edellyttäisi muutoksia lainsäädäntöön ja työjärjestykseen. Se vaatisi myös lisäresursseja tehtävään, joka ei ole tarkastus- ja valvontaviranomaisen keskeisintä toimialaa.

Vastaus kohtaan 3): Keskitetyn ilmoituskanavan vastuuviranomaiseksi sopisi hyvin eduskunnan oikeusasiamies laajoine toimivaltuuksineen. Koska VTV toimii eduskunnan yhteydessä, yhteistyö eduskunnan sisällä sujuisi saumattomasti. Todettakoon lisäksi, että eduskuntaa ei ole mainittu lausuntopyyntöissä omana sektorina vastuu- ja valvontaviranomaisineen.

Ilmoittajansuojadirektiivin täytäntöönpanolla on kiire, mutta kysymys ei ole pitkällä aikavälillä siitä, minne uusi toiminto olisi sijoitettavissa vähimmällä vaivalla. Rooli, jonka perusteella ollaan raportointivelvollisia EU:n toimielimille ja erityisesti EU:n komissiolle, sopisi valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön yhteydessä toimivalle viranomaiselle, kuten valtiovarain controller -toiminnolle. Tavallisesti valtioneuvoston alainen hallinto tekee yhteistyötä tai saa toimeksiantoja EU:n komissiolta, kun taas ylimpien kansallisten tarkastusviranomaisten yhteistyökumppani EU:ssa on Euroopan tilintarkastustuomioistuim.

Tytti Yli-Viikari
pääjohtaja

Klaus Krokfors
johtava tilintarkastaja